

végleges mélységig (-5 m) csak a ház építése előtti planírozás maradványai, majd ÉK felé erősen lejtő, újkori kerámiával keltezett rétegek jelentkeztek. A Ny-i szondában az alapozás és a terepegyengetés rétegei alatt, az ÉNy-i sarokban 4 m mélységben ívelődő kőfal részlete bukkant elő, melyet a talajvíz jelentkezéséig, még 85 cm mélységig kibonthattunk, mellette, hozzá futva szintén újkori rétegek húzódtak. A fal legnagyobb mérhető szélessége 70 cm, jellege, helyzete és iránya alapján a védmű saroktornyának KDK-i részlete, melyből a külső síkja vált láthatóvá.

TÓTH LÁSZLÓ

48. Budapest, II. Árpád fejedelem útja,
Császár fürdő
Kk, Tő

A Császár fürdő területén 2007. március 19. és augusztus 23. között megelőző régészeti feltárást végeztünk. Kisebb területek maradtak feltáratlanok, melyeket a beruházás során történt kivitelezőváltás miatt csak 2008. december 5-én fejeztünk be. A beruházás és így a régészeti feltárást a török fürdő forró termét (sicaklik) és az ezt körülfogó folyosórészt, valamint a török épület, a Hild-szárny és a kórházépület pillérei közötti területet érintette. Felújításra került a kórház földszintje és pincszintje, de mélyítésre itt nem került sor. A fürdőben több alkalommal Gerő Győző végzett kutatásokat,⁶ azonosította a fennmaradt török kori részleteket, a sátoztető elbontása nyomán a török kori kupolák kutatását, felmérését és helyreállítását szakmailag irányította, a belső terekben csak szűk körű kutatást végzett. A jelen beruházás során a tetőszerkezethez, kupolákhoz nem nyúltak, azonban az épület belsejében és környezetében a teljes korábbi betonszerkezetet elbontották, így kutathatóvá vált a török kori épület.⁷

A török kori épületben végzett kutatás nyomán megállapítható, hogy a padlószintet a medence körül a 19. században lesüllyesztették, a környező terekben a padlót a 18–19. században kialakított medencék és a 1970-es években készített légtechnikai vezetékek pusztították el. Két kis területen maradt meg két kötőredék illetve az ágyazóhabarcs részlete in situ. Ezek szintje és helyzete összevág a falakon maradt vakolatnyomokkal, így a padlószint és padkák szintje és helyzete pontosan meghatározható volt. A fürdő D-i falának külső oldala mentén szerencsénkre az elmúlt századokban szintemelés történt, így bár visszabontva, de jelentős török kori maradványok kerültek felszínre: a fürdő fala mentén végighúzódo tartályrendszer, egy forrásfoglalás⁸ és az ezeket összekötő vízvezetékrendszer.

A fürdőtől K felé (a Duna irányába) végzett feltárást során egy nem várt jelenségre bukkantunk: egy késő középkori temető részletét tártuk fel, összesen 132 sírt.⁹ Minden váz Ny–K-i tájolású (kisebb eltérés volt a pontos irányukban), háton fekvő, nyújtott helyzetű, melléklet nélküli volt. Csak egy esetben találtunk egy vaskarikát. A sírok a legintenzívebb területen 5 rétegben helyezkedtek el egymás felett. Nyugat felé a török fürdő területét talán már nem érte el a temető, mert abba az irányba ritkultak a sírok, viszont a fürdő igen mélyen megbolygatta a területet, így az épületen belül sírokat nem találtunk. A török korban visszatöltött földben találtunk emberi csonttöredékeket. Keleti és D-i irányban nem találtuk meg a temető szélét, viszont É felé szintén ritkultak a sírok. A Hild-épület fala mentén volt a legintenzívebb a temető, a Hild-épület É-i szárnya alatt mindenképpen folytatódik.

Felmerül, hogy milyen épülethez/intézményhez kapcsolódhat ez a temető. A Felhévízre vonatkozó írott források alapján a Szent Lélek Ispotályt lokalizálhatjuk a hévizes tavak közelében.¹⁰ Így feltételezhető, hogy az ispotályhoz kapcsolódó temető részletét tártuk fel, azonban a hozzá köthető épületnek semmilyen részlete nem került felszínre az ásatás során. A csontok nagyon rossz megtartásúak, ezért betegségek nyomainak vizsgálatára csak korlátozott mértékig alkalmasak.

PAPP ADRIENN

49. Budapest, II. Bem tér 3. – Feketesas utca 4.
Ő, LT, Ró, Kö, Tő

2008. április 3. és május 31. között szondázó kutatást végeztünk a telken, mely régészetileg védett. A környező telkeken végzett feltárások nyomán török kori, középkori, kora és késő római kori és bronzkori leletekre számítottunk. A kutatott telek a középkorban már a városfalon kívül helyezkedett el, Felhévízhez tartozott. A területen a 19. században kaszárnya működött, majd a 20. században iskolaként hasznosították. Jelenleg álló épület található a telekhatár mentén 3 oldalról, és a Ny-i oldalt a telekhatártól visszahúzza is épület zárja. A szondázás során 5 szelvényt nyitottunk.

Középkori és török kori jelenségek: A Dunától legtávolabb eső szelvényekben középkori és török kori rétegeket találtunk, míg a Dunához közeli szelvényekben műhelyekhez kapcsolható kemencéket tártunk fel. Nagyobb letapasztott agygrétegeken többször megújított és egymást vágó kemencék sora került felszínre. A kemencéken túl egy török kori gödröt találtunk, melyre a gödör feltöltése után szintén egy kemencét építettek. A még nem teljesen tömörödött föld miatt a kemence egy része később megsüllyedt.

6 GERŐ GY.: Az Oszmán-török építészet Magyarországon. Budapest, 1980.

7 LÁSZAY J. – PAPP A.: Kutatások a budafelhevízi fürdőkben. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2007. Budapest, 2008. 63–84.

8 Az eddig is ismert Imre-forrásról a kutatás során kiderült, hogy forrásfoglalása török kori.

9 A vázakat a Természettudományi Múzeum Embertani Tára számára átadtuk, ahol Bernert Zsolt végzi a feldolgozásukat.

10 KUBINYI A.: Budafelhevíz topográfiája és gazdasági fejlődése. In: Tanulmányok Budapest Múltjából 16. (1964) 85–180.